

Op te bergen
in de band van
17 december 2003

*de leden van de commissie wordt
verzocht hun eventuele opmerkingen
binnen acht dagen na ontvangst aan
de commissiegriffier
mede te delen.*

Verslag

van de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie

gehouden op 3 december 2003

INHOUD

Opening

Mededelingen

Vaststelling van de agenda

Rapport Onderzoekscommissie NNBT

Sluiting

STATENCOMMISSIE BESTUUR, FINANCIËN EN ECONOMIE

Verslag van de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie, gehouden op 3 december 2003 in het provinciehuis te Assen.

Aanwezig:

A. Huizing (PvdA, voorzitter)
H. Baas (ChristenUnie)
W.A.R. Boer (PvdA)
H.C.E. Boerland (VVD)
L. Bomhof (VVD)
A.H.J. Dohle (VVD)
J.W.M. Engels (D66)
H. Holman (CDA)
C.D. de Jong (Fractie de Jong)
J. Langenkamp (GroenLinks)
H.P.K.M. Looman (PvdA)
mevrouw A.H. Mulder (CDA)
mevrouw N. Nieuwenhuizen (OPD)
E.A. Rougoor (PvdA)
J.P. Sluiter (D66)
E.R. Veenstra (PvdA)
mevrouw G. de Vries-Leggedoor (CDA)
A. Wendt (ChristenUnie)
G. Wieringa (Drents Belang)
H. Zomer (CDA)

Verder aanwezig:

H. Beerda (voorzitter Onderzoekscommissie NNBT)
W.H. Kuiper (lid Onderzoekscommissie NNBT)
G. Roeles (lid Onderzoekscommissie NNBT)
Joh. Dijks (VVD, gedeputeerde)
J.H. Schaap (PvdA, gedeputeerde)
J.D. Nauta (directeur-secretaris)
mevrouw I.M. Rozema (statengriffier)

Met kennisgeving afwezig:

K.N. Blanksma (GroenLinks)
J.G. van Pijkeren (Fractie de Jong)

1. Opening

De VOORZITTER opent de vergadering (14.00 uur).

2. Mededelingen

De VOORZITTER deelt mee dat bericht van verhindering tot het bijwonen van de vergadering is ontvangen van de heren Blanksma en Van Pijkeren. De heer Van Pijkeren wordt vervangen door de heer De Jong.

Vervolgens vraagt spreker of de commissie prijs stelt op een kennismakingsgesprek met het nieuwe plaatsvervangend lid van de Commissie van advies voor de bezwaarschriften. Is dit het geval dan wordt van de commissieleden verwacht dat zij bij dat gesprek ook aanwezig zijn.

Spreker maakt uit de lichaamstaal van de aanwezigen op dat prijs wordt gesteld op zo'n gesprek.

3. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt conform het ontwerp vastgesteld.

4. Rapport Onderzoekscommissie NNBT, 21 november 2003

De VOORZITTER zegt dat met de fractievoorzitters de lijn is uitgezet dat de commissie de onderzoekscommissie bevraagt. Het gaat in wezen om een verantwoording van de onderzoekscommissie aan haar opdrachtgever, de staten.

Een inhoudelijke beoordeling van het rapport, dus het politieke aspect, vindt plaats in de statenvergadering van 17 december. In die vergadering is ook het college aan zet.

Het voorstel van het Presidium is dat de fracties nu ook geen onderlinge discussies houden.

De heer DOHLE vraagt of het rapport formeel door de staten moet worden vastgesteld, of het een statenstuk wordt of dat het blijft bij dit rapport, ook al wordt door fracties op onderdelen verschillend over de inhoud ervan gedacht. In het laatste geval kan het voorkomen dat op 17 december allerlei amendementen worden ingediend om een door de staten vastgesteld rapport te krijgen.

In het aan de fractievoorzitters voorgelegde schema ontbreekt de mogelijkheid voor een reactie van gedeputeerde staten (GS), anders dan op

17 december. Zou het niet goed zijn GS te verzoeken eerder met een reactie op schrift te komen en kan de uitkomst daarvan niet zijn dat de staten besluiten in de vorm van vraag en antwoord met het college in gesprek te gaan? Hoe denken de andere fracties hierover?

De VOORZITTER zegt dat voor de statenvergadering van 17 december een apart statenstuk wordt geproduceerd. In dat statenstuk zal de staten worden voorgesteld de onderzoekscommissie decharge te verlenen van het geproduceerde rapport en de aanbevelingen uit het rapport over te nemen.

De heer DOHLE vraagt of het dan alleen om de aanbevelingen gaat of het hele rapport.

De VOORZITTER zegt dat het alleen om de aanbevelingen gaat.

De heer VEENSTRA vraagt wanneer het college dan aan zet komt.

De heer HUIZING antwoordt dat dit op 17 december zal zijn. Naar aanleiding van de vragen die door de commissie worden gesteld en het antwoord daarop, kunnen schriftelijke vragen aan het college worden gesteld. Het antwoord daarop kan bij de discussie op 17 december worden betrokken.

De heer DOHLE begrijpt deze gang van zaken, want dat is de formele weg. Maar is deze gang van zaken in dit geval wel wenselijk? Er komt een enorme stapeling van nieuwe informatie. Hij vraagt de commissie daarom ermee in te stemmen dat het college wordt gevraagd eerder met een reactie op het voorliggende rapport te komen. De fracties hebben dan de mogelijkheid om naar aanleiding van die reactie zelf wat te ondernemen.

De heer ENGELS kan het eerste deel van het voorstel van de voorzitter wel steunen. De onderzoekscommissie heeft haar werk gedaan en de normale procedure is dat die commissie op 17 december decharge wordt verleend. Hoe de staten over de aanbevelingen denken, blijkt daarna wel.

Het voorliggende dossier staat onder regie van de staten en dat betekent dat de staten op 17 december met elkaar in discussie gaan over de

uitkomsten van het rapport. De fractie van D66 is altijd zo beschaafd geweest dat zij het college er nooit van heeft weerhouden om, wanneer het daaraan behoefte had, de staten een reactie te sturen, maar D66 vindt het iets te scherp om actief in de richting van het college te opereren. Probeert de heer Dohle, die standpunten die sommige fracties al zouden hebben ingenomen, heeft bekritiseerd, de vraag te stellen wat dan nog de zin en het nut is van dat vele papierwerk?

De heer DOHLE wijst erop dat de staten bezig gaan hun eigen rapport en de daarin gedane aanbevelingen vast te stellen. Het is de vraag of externen zich in dat proces uitgenodigd voelen om met een reactie te komen. De heer Engels zegt dat het college de vrijheid heeft om dat te doen, maar laat die vrijheid dan ook duidelijk zijn. Misschien heeft het college tot op dit moment wel niets van zich laten horen, omdat het niet wenst te reageren voordat het rapport is vastgesteld.

De VOORZITTER wijst erop dat dit onverlet laat dat de staten het college concreet kunnen vragen hoe het over dit rapport denkt.

De heer DOHLE zegt dat hij dat juist voorstelt.

De heer HOLMAN vindt het sympathiek dat de heer Dohle het college de ruimte wil geven om te reageren.

De heer DOHLE zegt dat het om de zuivere procedure gaat.

De heer HOLMAN meent dat wanneer het college wil reageren, het dit wel zal doen. Maar als het dat doet, moet het wel vóór 10 december en schriftelijk gebeuren, zodat daar in de fracties over gesproken kan worden.

De heer VEENSTRA is het hiermee eens. De schriftelijke of mondelinge reactie van het college moet dan wel ruim voor 17 december beschikbaar zijn.

De heer ENGELS zegt dat als dit de wens van de meerderheid van de commissie is, zijn fractie zeer elegant retireert. Hij wil alleen de indruk wegnemen dat de procedure onzuiver is als de staten het college niet nadrukkelijk uitnodigen met een reactie te komen.

De heer BEERDA wijst erop dat de Onderzoekscommissie Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme (NNBT) haar onderzoek is begonnen naar aanleiding van een door de staten aangenomen motie. Het werk van de commissie heeft geleid tot het boekje met de blauwe omslag. De commissie heeft gemeend niet te moeten treden in de verdere behandeling van haar rapport, omdat dat toch vooral een zaak van de staten is. De commissie heeft een rapport uitgebracht en zij hoopt dat de staten er verstandige dingen mee doen.

De commissie is bereid allerlei technische vragen te beantwoorden, maar mocht dat niet direct mogelijk zijn, dan zullen de antwoorden schriftelijk en op uiterst korte termijn beschikbaar zijn.

De vragen over de hoofdstukken 3, 4 en 5 zullen door twee leden van de commissie beantwoord worden en hetzelfde geldt voor de vragen over de andere hoofdstukken.

Mocht de commissie het gevoel hebben dat bepaalde vragen niet zijn beantwoord, dan moet zij vooral aan de bel trekken en zich zeker niet met een kluitje het riet in laten sturen.

De heer VEENSTRA zegt dat zijn fractie uitgebreid heeft kennisgenomen van het rapport van de onderzoekscommissie over het NNBT-debacle. Hij complimenteert de onderzoekscommissie met dit rapport, heeft waardering voor het resultaat en dankt de leden van de commissie voor het vele werk dat zij hebben verricht.

Het rapport geeft goed weer hoe in een tijdsbestek van een paar jaar het NNBT heeft kunnen uitgroeien tot een provinciaal debacle. Aan de hand van antwoorden op haar vragen hoopt de fractie van de PvdA het beeld compleet te maken. Vervolgens zal de fractie het rapport op 10 december nogmaals bespreken, want zowel het rapport als de financiële gevolgen voor de provincie Drenthe verdienen een degelijke behandeling.

Spreker kan zich niet aan de indruk onttrekken dat sommige fracties al wel heel snel hun standpunt over het rapport hebben bepaald, soms zo snel dat het waarschijnlijk alleen op basis van de kافت van het rapport is gebeurd.

De heer ENGELS weet dat onderlinge discussies niet de bedoeling zijn, maar moeten de andere fracties dergelijke opmerkingen gewoon laten passeren?

De VOORZITTER zegt een reactie op een opmerking niet te zullen verbieden.

De heer ENGELS vraagt de heer Veenstra of hij man en paard kan noemen en of het verschil tussen man en paard ook iets voor zijn waardering van het standpunt uitmaakt.

De heer VEENSTRA zegt alleen maar opgemerkt te hebben dat sommige fracties wel heel snel hun standpunt klaar hadden. Het rapport was op 24 november beschikbaar en D66 en GroenLinks hadden hun conclusie al vrij snel geformuleerd.

De heer ENGELS wijst erop dat zijn fractie in dit dossier altijd consistent heeft geopereerd. In december 2002 heeft zij in de staten al haar standpunt over de politieke verantwoordelijkheid kenbaar gemaakt. Omdat de inhoud van het rapport een bevestiging is van de analyse die D66 reeds in december 2002 had gemaakt, was het standpunt gauw bepaald.

De heer VEENSTRA zegt dat de belangrijkste conclusie van zijn fractie is dat de controle door de staten gebrekkig was en dat er geen volledig inzicht was in het dossier. Ook de PvdA heeft genoeg genomen met halve antwoorden en beperkte informatie. Het vertrouwen dat het wel goed zou komen, was te groot.

Op basis van de discussie van vandaag en de reactie daarop van het college trekt de PvdA haar verdere conclusies.

De PvdA zal zich in de toekomst absoluut anders opstellen. Het oog zal veel meer gericht zijn op de uitvoering en de juiste implementatie van besluiten. Een deel van de fractie zal zich vanaf nu hier consequent mee bezighouden.

Het rapport geeft de fractie van de PvdA aanleiding tot het stellen van de volgende vragen.

Hoofdstuk 2

- Kan de commissie een toelichting geven op het gebruikte schriftelijke onderzoeksmateriaal; was dit volledig?
- Hoe kijkt de commissie terug op de mondelinge verhoren?
- Is de onderzoeksvraag van de staten voldoende scherp geweest?

Hoofdstuk 3

- Kan de valse start van het NNBT nader toegelicht worden?
- Hoe verklaart de commissie het feit dat in zo'n kort tijdsbestek zoveel verschillende rapporten en analyses over het NNBT zijn verschenen?
- Hoe kwalificeert de onderzoekscommissie de positie en de rol van het bestuur in de periode tot 2002?
- Hadden de staten op 19 juni 2002 een ander besluit moeten nemen?
- Hoe waardeert de onderzoekscommissie het rapport-Van Leeuwen?
- Waarom werd slechts naar de toekomst gekeken?
- De onderzoekscommissie stelt dat het college de politieke discussie in de zomer van 2002 had kunnen voorbereiden. Heeft de commissie kennisgenomen van de verslagen van de collegevergaderingen?
- Kan de onderzoekscommissie de stelling onderbouwen dat de gedeputeerden geen druk hebben uitgeoefend op de bestuurswisseling? Blijkt dit ook uit de verslagen?

Hoofdstuk 4

- Welke rol had de brief van 17 september 2002 kunnen spelen bij de besluitvorming in de staten in december 2002?
- Waarom acht de onderzoekscommissie het verklaarbaar dat de rapportages over de eerste drie kwartalen van 2002 niet zijn meegenomen in de besluitvorming in de staten eind 2002?
- Had het rapport van de accountantsdienst van Fryslân tot andere besluitvorming geleid?
- Heeft de onderzoekscommissie kennis kunnen nemen van de verslagen van de collegevergaderingen in die periode?
- Het college stuurt op 11 december 2002 een brief aan de staten, plus het rapport Reitsema. Hoe beoordeelt de commissie dit rapport in het verlengde van haar opmerking dat het college nog met een voorstel komt inzake de financiële situatie 2002?
- Is dit een verklaring waarom de brief van 17 september en de kwartaalrapportages niet naar de staten zijn gezonden?
- Hoe is in de twee andere provincies met de kwartaalrapportages plus de brief van 17 september omgegaan?

- In paragraaf 3 van hoofdstuk 4 zoomt de onderzoekscommissie in op de film en vraagt zij zich af of het college de staten wel voldoende op de hoogte stelt van de ontwikkelingen. Heeft de onderzoekscommissie een idee hoe het college tot deze afweging is gekomen?
- Kan de onderzoekscommissie in hetgeen zij heeft aangetroffen een verklaring vinden waarom de staten niet hebben doorgevraagd?

Hoofdstuk 5

- Waarom had de directeur begin 2003 niet het echte inzicht?
- Kan de onderzoekscommissie beargmenteren waarom het college op 12 maart nog vindt dat het NNBT op de goede weg is? In haar verslag schrijft de commissie dat het financiële resultaat over 2002 niet tegenvalt als wordt ingezoomd op de invloed van de incidentele lasten en baten.
- Hebben de nieuwe staten in april/mei 2003 te snel geoordeeld?
- Kan de commissie toelichten waarom de beslissing over de subsidiebijdrage 2003 niet anders is uitgevallen (pagina's 66 en 67)?
- Was de informatie die de staten niet hebben ontvangen niet cruciaal, aangezien de commissie schrijft dat die gegevens niet in een andere richting zouden hebben gewezen?
- Blijkt het verslappen van de bestuurlijke aandacht eind 2002 ook uit verslagen van het college of uit andere verslagen, en hoe ging dit in de andere twee provincies?
- Hoe zou de commissie de verwevenheid tussen de functies van statenlid, bestuurder en directeur omschrijven?

Op de persconferentie heeft de onderzoekscommissie aangegeven dat de informatie er altijd wel is geweest dat er wel een paar lacunes waren, maar dat die niet tot andere inzichten hebben geleid. Kan die opmerking toegelicht worden?

De onderzoekscommissie heeft niet de indruk dat de gedeputeerde bewust informatie heeft achtergehouden en zij stelt dat geen moment is aan te wijzen waarop de gedeputeerde in de fout is gegaan.

Heeft de onderzoekscommissie werkelijk alle antwoorden gevonden?

De accountants hebben niet meegedaan aan het mondelinge verhoor. Acht de commissie het ge-

past dat de staten richting die accountants nog actie ondernemen?

Op 17 december zal de fractie van de PvdA de definitieve balans opmaken. Daarbij wordt afgegaan op het rapport, de reactie van de onderzoekscommissie en de reactie van het college.

De heer HOLMAN zegt dat ook zijn fractie het door de onderzoekscommissie verrichte werk waardeert. Het heeft allemaal veel tijd en energie gekost, maar dat heeft tot een mooi rapport geleid. Het CDA beschouwt dit rapport als een belangrijke bouwsteen voor de discussie op 17 december.

Op pagina 6 zegt de onderzoekscommissie dat de informatie tot een ander inzicht had kunnen leiden, terwijl op pagina 37 staat dat "het verstrekken van deze informatie waarschijnlijk niet zou hebben geleid tot een ander statenbesluit in december 2002,...". Kan de commissie die uitspraak toelichten?

Waar baseert de onderzoekscommissie haar uitspraak op pagina 67 op dat extra informatie waarschijnlijk niet tot een ander besluit over de subsidie van 2003 zou hebben geleid?

Heeft de onderzoekscommissie nu alles op een rijtje is gezet, inzicht in wat de kwestie NNBT de provincie heeft gekost dan wel nog gaat kosten? In het begin is er natuurlijk wel wat voor het geld geleverd, maar op het laatst is er een hoop geld in gestoken, waarvoor dit niet geldt.

In 2003 wordt in feite in een dag besloten tot een afwijzende reactie op het subsidieverzoek van het NNBT (pagina 67). Kan de onderzoekscommissie aangeven waarom het college hier zo snel klaar mee was?

De te hoge waardering van de vordering op onderhanden werk duidt volgens de onderzoekscommissie niet op een verslechtering van de situatie. Maar dat toen duidelijk werd dat veel geld niet zou binnenkomen, duidde toch wel op een verslechtering van de situatie?

Bedoelt de onderzoekscommissie in de laatste alinea op pagina 67 te zeggen dat op verschillende momenten, toen daartoe wel de mogelijkheid bestond, niet is ingegrepen?

Op pagina 68 schrijft de onderzoekscommissie dat het NNBT nooit in control is geweest. In de statenvergadering waarin het ging om geld voor een reddingsoperatie voor het NNBT, zegt de heer Dijks in antwoord op onze vragen dat het

NNBT in control is. Was die opmerking toen niet terecht?

Moet de een na laatste alinea op pagina 70 zo begrepen worden dat een statenlid met een zo grote berg materiaal dat niet gerangschikt is, niets kan doen? Als het college in bijvoorbeeld een beleidsbrief een heldere toelichting had gegeven op de ter inzage gelegde stukken en als een goede leeswijzer beschikbaar was geweest, zouden de staten dan meer met de informatie hebben kunnen doen?

In de laatste alinea op pagina 70 geeft de onderzoekscommissie wel een oordeel over de voorzitter, de directeur en de ambtenaar, maar was naar haar oordeel de verantwoordelijk gedeputeerde wel voldoende deskundig om a de feiten te doorzien en b te kunnen constateren dat alle mensen die bij de organisatie betrokken waren, in gebreke bleven?

De heer DOHLE heeft de indruk dat PS op het moment dat zij opdracht gaven voor een onderzoek als waarvan nu de bevindingen voorliggen, zich waarschijnlijk onvoldoende realiseerden wat de gevolgen zouden zijn voor de leden van de onderzoekscommissie. Hij waardeert de inzet van de statenleden en hun tijdsbesteding.

Het is nu de tijd om vragen te stellen en opmerkingen te maken. De vragen zijn bedoeld om een inhoudelijke toelichting te krijgen en spreker zal die vragen voor zijn rekening nemen. De heer Bomhof zal daarna nog enkele opmerkingen maken over de rol van de oude staten.

De fractie van de VVD heeft haar standpunt bepaald op basis van de huidige informatie; het is dus eigenlijk meer een denkrichting. Op 17 december zal in de statenvergadering hierover opnieuw gesproken worden.

Spreker stelt vast dat bij de presentatie van het rapport is gezegd dat de onderzoekscommissie geen bepaald moment heeft kunnen aanwijzen waarop de gedeputeerde in de fout is gegaan. Nadien is er veel kritiek op de gedeputeerde gekomen en is ook door persoptredens een andere sfeer ontstaan. Staat de onderzoekscommissie nog steeds achter de tijdens de presentatie gemaakte opmerking?

De beantwoording van de vraag hoe het allemaal zo snel kon gebeuren, heeft geen helder antwoord opgeleverd. Een van de redenen kan zijn dat twee accountants niet mee hebben willen werken aan het onderzoek. Maar het was toch ook mogelijk

geweest buiten deze twee accountants om informatie te achterhalen? Waarom zijn bijvoorbeeld geen mensen uit de branche, bijvoorbeeld de RECRON, bevraagd over hun rol en positie en over waarom hun draagvlak is weggefallen? Mevrouw Schepers die toch al een tijdje als nieuwe voorzitter meeliep, is niet gehoord, evenmin als gedeputeerde Gerritsen die namens de drie noordelijke provincies het overleg voorzat. En de curator had wellicht wel iets zinnigs kunnen zeggen in antwoord op de vraag of de stekker er niet te vroeg uitgetrokken is, net als over de vraag of de pensioenclaim terecht was. Waarom heeft de onderzoekscommissie afgezien van het horen van deze personen?

Waar baseert de commissie haar constatering op dat, toen het er echt op aankwam, bestuurlijke betrokkenheid ontbrak? Tellen alleen formele vergaderingen of is ook gelet op telefonisch contact? Het intensieve ambtelijke contact vond toch niet op initiatief van die ambtenaren zelf plaats? Is over die contacten niet gerapporteerd?

Het NNBT kreeg op 18 december 2002 de opdracht het rapport Van Leeuwen te implementeren en het is dus de vraag of er wel aanleiding was voor veel bestuurlijk contact.

Heeft de commissie vastgesteld dat het geld voor promotie voor andere doeleinden is gebruikt? Hadden GS meer informatie over die periode moeten vragen? Telt overleg in GS naar aanleiding van die intensieve ambtelijke contacten ook als bestuurlijk overleg? Heeft de commissie uit verslagen van GS-vergaderingen kunnen opmaken dat er geen aandacht voor het NNBT was? Op pagina 32 meldt de commissie de uitspraak van de heer Dijks dat hij er bewust voor gekozen heeft de staten pas te informeren als er geen enkel misverstand meer is over de stand van zaken, omdat het bestuur hier de eerste verantwoordelijkheid heeft. Maar even verderop verwijt de commissie de gedeputeerde dat hij stukken, ook al zouden die de meningsvorming waarschijnlijk niet beïnvloed hebben, niet beschikbaar heeft gesteld. Het gaat onder andere om de brief van het NNBT-bestuur van 17 september en de kwartaalrapportage van 4 november. Maar dat zijn eigenlijk min of meer "hoera-stukken". Zijn dat dan geen stukken die vallen onder de categorie "stukken waar nog misverstand over kan bestaan"? Is de commissie van mening dat de filtering van stukken die doorgegeven moesten worden, anders had moeten zijn?

Het NNBT is bewust als een zelfstandige organisatie neergezet. Op pagina 25 van het rapport wordt melding gemaakt van een memootje van de heer Ruiter: "Provincie niet op de stoel van het bestuur NNBT. Duidelijk rol scheiden...". De commissie geeft hier verder geen commentaar op, maar wekt wel de indruk van een verkeerde sfeer. De onderzoekscommissie maakt enkele kritische opmerkingen over de bemensing van het nieuwe bestuur, en zelfs over de keuze van de nieuwe directeur. Tot hoever moet de provincie gaan met het aanwenden van invloed op een zelfstandige organisatie die tegen betaling een aantal taken voor de provincie uitvoert? Het NNBT zou weliswaar later een budgetinstelling worden, maar dat was het toen nog niet.

De heer BOMHOF wil ingaan op de passage op pagina 67 over het bedrag van € 900.000,-- voor de afvloeiing van personeel, waarvoor de drie staten uiteindelijk gezamenlijk € 150.000,-- ter beschikking stelden. In statenstuk 956 wordt melding gemaakt van een nieuwe berekening door het NNBT-bestuur en de accountant, waarvan de uitkomst € 150.000,-- is. Er bleek dus helemaal geen € 750.000,-- extra nodig te zijn.

De beeldspraak in de laatste alinea van pagina 67 is prachtig, maar wat bedoelt de onderzoekscommissie nu precies?

Van de alinea op pagina 69 die begint met de woorden: "Dit geeft dan ook kleur...", is de teneur dat de statenleden zich in de vorige periode te passief hebben opgesteld, meer hadden moeten doorvragen en soms kuddedrag vertoonden. Maar spreker herinnert zich dat het rapport-Van Leeuwen er heel gedegen uit zag. De meerderheid van de staten was dan ook positief over dit rapport. Daarna kwam het rapport van de Groningse statencommissie, waarin de oorzaken van het falen van het NNBT werden genoemd, maar in datzelfde rapport staan ook aanbevelingen voor een saneringsplan. De Groningse staten geloofden er kennelijk nog in.

In december 2002 verschijnt het rapport-Reitsema, dat ook zeer positief is, zelfs als het eigen negatieve vermogen niet wordt aangezuiverd en zelfs als er pas medio 2003 een NNBT-businessplan komt. Reitsema vindt zelfs een risicoafdekking voor onder handen werk en debiteuren niet nodig. Geen wonder dat de Drentse staten toentertijd zeer optimistisch waren en met ruime meerderheid met het statenstuk

instemden. Alleen GroenLinks, D66 en de Drentse Ouderenpartij waren tegen.

Dat optimistische gevoel bleef bestaan tot 26 februari 2003, toen de Friese accountantsdienst meedeelde dat het voortbestaan van de stichting door het negatieve eigen vermogen onzeker was, maar dat een duurzame voortzetting van de bedrijfsuitoefening niet onmogelijk zou zijn. Toen gingen wat alarmbellen rinkelen en daarna was het snel gebeurd met het NNBT. Maar vanaf medio 2002 tot februari 2003 hebben de staten niet zitten dutten; er was gewoon een vrij breed gedragen positieve instelling om op de ingeslagen weg voort te gaan. Ook vanwege de werkgelegenheidsaspecten, de geweldige hoeveelheid geld die al in het NNBT zat en het gebrek aan een goed alternatief was er reden om zo lang mogelijk in het NNBT te geloven.

Er was toen ook nog draagvlak in het veld. De heer Van der Weide van de RECRON en Toeristisch Recreatief Drenthe (TRD) heeft zich zowel in juni als in november 2002 positief uitgelaten over het NNBT.

De heer HOLMAN vraagt of de heer Bomhof bedoelt dat de staten op grond van de toen voorliggende feiten eigenlijk alleen maar konden instemmen.

De heer BOMHOF wijst erop dat de heer Peters van het CDA toen weliswaar kritische vragen stelde, maar uiteindelijk volledig met het voorstel instemde.

De heer HOLMAN vindt dit geen antwoord op zijn vraag. Het gaat erom of het heel verklaarbaar was dat de staten, gelet op wat toen voorlag, dat besluit namen.

De heer BOMHOF merkt op dat er veel belangen in het geding waren. Er was veel werkgelegenheid met het NNBT gemoeid en er was al veel geld in gestoken en daarom kozen de staten op dat moment voor de richting die op grond van de argumenten, die toen voorlagen, de juiste leek.

De heer HOLMAN zegt dat zijn vraag hiermee nog steeds niet beantwoord is.

De heer ENGELS hoort graag of al deze opmerkingen van de heer Bomhof uitmonden in een vraag of een opmerking over de inhoud van het

rapport aan de commissie, waar de staten iets mee kunnen.

De heer BOMHOF zegt aan te willen geven dat de beeldvorming die in het rapport wordt gegeven, niet juist is. Het is niet zo dat de meerderheid van de staten zat te dutten of niet alert was. De staten hebben alleen voor een richting gekozen, die achteraf helaas niet de goede bleek. Maar de staten hadden, daarin gesteund door accountantsrapporten, oprecht de opvatting dat dit de juiste weg was.

De VOORZITTER vraagt de commissie zich te beperken tot het stellen van vragen en zich te onthouden van oordeelsvorming over het rapport. Dat punt kan op 17 december aan de orde komen.

De heer BOMHOF vindt het van belang hoe het rapport is ingekleurd. Over de periode half 2002 tot februari 2003 is die inkleuring niet juist.

De heer ENGELS stelt vast dat de heer Bomhof de onderzoekscommissie vraagt of er geen reden is om de passage op pagina 69 te herzien.

De heer BOMHOF sluit zich aan bij de opmerking van de heer Holman over de vierde alinea op pagina 70. Hij vindt het wel opvallend dat in de afgelopen statenperiode geen enkel statenlid heeft geklaagd over het ontbreken van een nadere toelichting of het ongedocumenteerd presenteren van een grote dosis materiaal.

De onderzoekscommissie meent dat het feit dat de accountantsrapporten elkaar tegenspreken, niet hoeft te leiden tot een diskwalificatie van die rapporten en accountantsverklaringen. Omdat statenleden zonder meer moeten kunnen afgaan op rapporten van deskundigen, vindt spreker dit een merkwaardige opmerking.

De heer LANGENKAMP dankt namens zijn fractie de onderzoekscommissie voor het verrichte werk. Hij had even de indruk dat de heer Dohle een voorstel wilde doen om de commissie op een of andere wijze te bedanken, maar misschien komt dat later nog.

Spreker ontkent absoluut dat GroenLinks op de man heeft willen spelen. Bij verschil van mening spreekt GroenLinks altijd een hele fractie aan en in dit geval is dat dan de fractie van de VVD, omdat in de vorige statenperiode geen enkele andere fractie een zo cruciale rol in dit geheel heeft ge-

speeld. Geen enkele andere fractie beschikte zo tijdig over zoveel informatie als juist de VVD en bij de manier waarop daarmee is omgegaan, heeft GroenLinks vraagtekens gezet.

De onderzoekscommissie concludeert dat altijd geluisterd moet worden naar de vraag, ongeacht de vragensteller. GroenLinks sprak in dit verband altijd over de tragiek van de macht. Spreker is ervan overtuigd dat in alle fracties minderheden zijn geweest, die achteraf het gevoel hadden dat zij meer hadden moeten vragen. Als het rapport van de onderzoekscommissie ertoe leidt dat het in de toekomst anders gaat, is dat al een heel groot pluspunt.

De onderzoekscommissie heeft een aantal vragen doorgeschoven naar GS, waaronder de schriftelijke vragen van GroenLinks. Worden die vragen in het statenstuk dat op 17 december wordt behandeld, beantwoord?

Waarom zijn de heren Buining en Kestra wel en de voorzitter van het nieuwe bestuur en iemand van TRD of RECRON niet door de onderzoekscommissie geïnterviewd? Van hoor en wederhoor met de brancheorganisaties is geen sprake geweest. Als de onderzoekscommissie wel stelt dat de RECRON tegenwerkt, is het niet fair die organisatie niet om een reactie te vragen.

De onderzoekscommissie onderschrijft de conclusies van het Gronings rapport. In dat rapport staat dat PS te laat en onvolledig door GS zijn geïnformeerd. Slaat dat ook op Drenthe?

De onderzoekscommissie heeft niet kunnen vaststellen dat in het voorjaar van 2003 de situatie snel verslechterde, er was alleen sprake van een verbeterd inzicht in de situatie, die tot dan niet werd herkend. Is de commissie dan van oordeel dat er op grond van de bekende gegevens al veel eerder dan op 9 april bij de gedeputeerde een lampje had moeten gaan branden?

Waarom zet de onderzoekscommissie een vraagteken bij de snelheid waarmee Plas & Bossinade kon rapporteren? De cijfers waren immers al bekend en ook de heer Kestra zag toch al binnen een paar minuten wat er aan de hand was?

De commissie concludeert dat de beschikbare feiten niet hebben geleid tot een juiste focus op cruciale problemen op verschillende momenten. Die focus had volgens de commissie vooral moeten liggen op het hozen. Vindt de commissie het dan juist dat de gedeputeerde al die tijd geruststellende woorden sprak? De gedeputeerde had dan toch op 9 april niet verrast moeten zijn? Of

heeft de gedeputeerde de contacten met het NNBT terecht overgelaten aan de ambtenaren, omdat uit het Groningse rapport duidelijk was geworden dat het NNBT in feite al was omgeval- len? Was de heer Keestra, die namens het NNBT sprak, de eerste die het vertrouwen opzegde of waren dat de gedeputeerden? Was het met andere woorden een goede inschatting van de gedeputeerde dat hij niet zoveel meer aan het NNBT hoefde doen, omdat het vertrouwen toch al weg was? Het antwoord van de heer Dijks op de vraag wat hij heeft gedaan om het vertrouwen bij de RECRON te herstellen, roept de vraag op of de RECRON al vanaf 1999 geen vertrouwen in het NNBT had.

Vindt de onderzoekscommissie het terecht dat informatie soms wel en soms niet is doorge- speeld; de zogenaamde filtering? De bijgestelde begroting die het NNBT eind oktober 2002 uit- bracht, op grond waarvan de heer Reitsema tot een vrij positief beeld kwam, is wel vrij snel door- geleid en andere cijfers, die op negatieve ontwik- kelingen duiden, niet.

De heer DOHLE wijst erop dat GS het uitvoerings- apparaat is van besluiten van de staten. Hij ont- vangt niet graag alle post, die het provinciehuis binnenkomt. Op de een of andere manier zal er gefilterd moeten worden, waarmee bedoeld is dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen voor de staten relevante en niet-relevante stuk- ken.

De heer LANGENKAMP hoopt dat de onder- zoekscommissie zijn vraag heeft begrepen, met of zonder het woord "filteren".

Heeft de commissie ook onderzocht wat is be- sproken tussen de heer Dijks en zijn ambtenaar en de woordvoerders die waren uitgenodigd op de avond voorafgaande aan het interpellatiedebat van 19 maart, en zo ja, hoe oordeelt de commis- sie daarover?

De heer BAAS maakt de onderzoekscommissie een compliment voor het rapport. Er is een gron- dige analyse gemaakt van de periode waarop het onderzoek betrekking heeft en het rapport heeft een mooie titel, al zou spreker zelf de titel "fata morgana" gekozen hebben. De staten dachten immers steeds water aan de horizon van de woestijn te zien, maar het bleek steeds weer zand te zijn, zelfs drijfzand. Had de commissie niet de

aandrang om de periode, voorafgaand aan de onderzoeksperiode, er nauwer bij te betrekken? Eigenlijk was het NNBT direct al een niet levens- vatbaar couveusekindje. De geboorteproblemen bestonden uit een omvangrijk negatief startkapi- taal, een veel te groot personeelsbestand en een dramatisch slechte administratieve organisatie. Er is geen enkele poging gedaan om het NNBT schuldenvrij, afgeslankt en op orde op de wereld te zetten. De baby had drie levensbedreigende ziektes en geen van de drie is echt aangepakt. Sterker nog, het management, het bestuur noch de politiek was zich van de ernst bewust.

Is de onderzoekscommissie in alles wat zij heeft gelezen een signaal tegengekomen dat tijdens de onderzochte periode iemand zich van deze ernsti- ge tekortkomingen bewust was en zo ja, of de bij het NNBT betrokken partijen daarover zijn geïn- formeerd? Het meest in de buurt kwam de heer Van Leeuwen, maar zijn eindrapport kwam pas na de statenvergadering in juni ter beschikking en wordt bij brief van 2 september 2002 ter vertrou- welijke kennisgeving ter inzage gelegd. Hadden de staten zonder dit rapport in juni 2002 wel een beslissing mogen nemen? Had dit rapport niet gewoon openbaar moeten zijn? Ziet de commissie het als een gemiste kans dat de staten daar toen niet op hebben aangedrongen?

Het NNBT uit het begin van de onderzoeksperiode leed nog steeds aan ernstige geboortekwalen; kwalen die werden verdoezeld door een bak geld in de organisatie te pompen.

Aan het begin van de onderzoeksperiode beschik- te het NNBT over een adequaat handelend be- stuur, noch over een voldoende op haar taak toe- geruste directeur. Heeft het toenmalige bestuur wel gehandeld volgens zijn opdracht en was die opdracht dat het bestuur op afstand moest bestu- ren? Is de onderzoekscommissie van mening dat het bestuur er van meet af aan veel meer op had moeten zitten? Hebben de colleges van GS er ook op aangedrongen dat het bestuur meer betrokken zou zijn bij de gang van zaken binnen het NNBT? Waarom hebben de colleges niet aangedrongen op versterking van het bestuur met financiële des- kundigheid? De interim-directeur, tevens voorzitter van het bestuur, was ook niet financieel deskun- dig.

Is er vanaf september 2003 een moment geweest dat iemand met de vuist op tafel sloeg met de mededeling dat het zo niet verder kon? Waarom hebben de politiek-verantwoordelijken zich neer-

gelegd bij een passieve rol, zowel bij de benoeming van een nieuw bestuur als van een nieuwe directeur? Ook de nieuwe directeur was, gezien de omstandigheden van dat moment, niet helemaal de juiste persoon op de juiste plaats vanwege de te weinig financiële kennis.

Is het ooit een optie geweest van het bestuur of van de provincie om een interim-manager te benoemen die de financiën zou moeten saneren, krachtdadig zou moeten snijden in het personeelsbestand en de administratieve organisatie op orde zou moeten brengen? Als die optie ooit ter sprake is geweest, waarom is daar dan niet voor gekozen?

Ook de heer Ruiters, de verantwoordelijk ambtenaar, is geen bij uitstek financieel deskundige. Is ooit overwogen de provinciale inzet te versterken door toevoeging van een bij uitstek financieel deskundige?

Hoe stond het met het collegiaal optreden van de drie gedeputeerden? Volgde de Drentse gedeputeerde een eigen koers of trokken de drie gezamenlijk en eensgezind op?

Hoe kon het gebeuren dat er over de gehele periode van het bestaan van het NNBT nooit sprake is geweest van consistentie in de cijfers? Elke accountant kwam met een andere cijfermatige opstelling.

Wat is de reden dat de gedeputeerde zich in de laatste maanden voor het faillissement officieel terughoudend opstelde, terwijl toen juist de nood het hoogst was?

Een van de grootste financiële obstakels werd gevormd door de oude en nog lopende projecten. Hoe kon het gebeuren dat die projecten administratief helemaal niet zichtbaar waren, zodat op eens bleek dat niet meer betaald kon worden, terwijl even daarvoor nog werd gedacht dat het geld wel grotendeels binnen zou komen? Was er dan zelfs geen heel basale administratie van die projecten?

Waarom heeft de onderzoekscommissie niet de TRD en de RECRON bevraagd? Die organisaties zijn vaak negatief in het nieuws geweest, maar welke rol hebben zij gespeeld en heeft die rol ook bijgedragen aan de teloorgang van het NNBT? Een aantal rapporten was niet op tijd aanwezig of niet bij de staten bekend. Was dat om puur technische redenen of denkt de commissie dat daar een andere reden voor was?

Spreker had de aanbevelingen graag wat concreter gehad. Vooral aanbeveling 3 is weinig meer

dan een korte omschrijving van de duale rol van college en staten.

De aanbeveling om als statenfracties geen genoeg te nemen met het niet beantwoorden van vragen door het college, trekt spreker zich heel persoonlijk aan, want ook hij heeft wel eens te weinig doorgevraagd als dit wel nodig was. Maar aan de andere kant is altijd sterk benadrukt dat fracties zich moeten beperken tot het stellen van relevante, politieke vragen.

Spreker had graag een aanbeveling gezien over de wijze waarop stukken ter kennisneming aan de staten worden verstrekt. Ook bij dit dossier hoorden documenten die ter vertrouwelijke kennisneming in de leeskamer lagen. Het is echter niet voor elk statenlid even simpel om steeds naar Assen te rijden om daar stukken in te zien. Deelt de commissie de mening dat de informatieverstrekking niet in alle gevallen even adequaat is geweest?

Spreker mist ook een aanbeveling over hoe het college met zijn verantwoordelijkheden zou moeten omgaan. Had het besef dat er veel gemeenschapsgeld in het geding was, het college niet tot de slotsom moeten brengen dat een veel directere en meer assertieve sturing nodig was?

De heer ENGELS meent dat in dit geval een woord van dank aan de onderzoekscommissie op zijn plaats is, want er is veel werk verzet dat veel energie heeft gekost.

Spreker wil ook zijn waardering uitspreken in de richting van de PvdA die haar aanvankelijke kritiek op de fractie van D66 niet heeft gehandhaafd. De VVD verdient waardering, omdat zij heeft aangegeven op dit moment slechts een denkrichting en geen oordeel te willen uitspreken.

De fractie van D66 wil haar reactie beperken tot de informatievoorziening, de handelwijze van het college en de aanbevelingen.

Met betrekking tot de informatievoorziening worden in het rapport verschillende formuleringen gebruikt, wat tot verschillende interpretaties leidt. Op pagina 6 wordt geconstateerd dat er over het algemeen tijdig voldoende informatie beschikbaar is gesteld, maar dat deze op verschillende momenten tot andere inzichten had kunnen leiden. Op pagina 16 staat dat in statenstuk 9 geen melding is gemaakt van het bestaan en de inhoud van de brief van 17 september 2002. De commissie zoekt de verklaring in het feit dat het statenstuk betrekking had op de begroting voor 2003, maar

toch vindt zij het achterwege laten van die informatie niet terecht.

Op pagina 29 gebruikt de onderzoekscommissie de term "niet verdedigbaar".

Op pagina 30 wordt gemeld dat het stuk van de Friese accountantsdienst niet is meegenomen en op pagina 37 wordt gemeld dat dit rapport zeer waarschijnlijk niet tot een ander statenbesluit zou hebben geleid, maar wel meer inzicht zou hebben verschaft in het gejojo met cijfers. Waar baseert de commissie dit oordeel op?

Op pagina 66 stelt de commissie vast dat er vanaf 1 september 2002 weinig feiten zijn die niet bij GS of PS bekend waren of bekend mochten worden verondersteld, maar de commissie meldt wel dat bijvoorbeeld het accountantsrapport van Friesland aan PS had moeten worden doorgestuurd.

Op pagina 69 meldt de commissie dat feitelijke informatie objectief gezien eerder beschikbaar was en op elk moment tot andere inzichten had kunnen leiden. "Maar wie met zijn rug naar de donderwolken gaat staan, ziet alleen blauwe lucht." Spreker heeft de indruk dat de heer Bomhof die zin niet helemaal begrijpt.

De heer BOMHOF zegt dat de heer Engels wat al te gemakkelijk van een vooronderstelling uitgaat.

De heer ENGELS vindt dit een interessante opmerking. Op 17 december komt hij hierop wel terug en dan zal de heer Bomhof er nog van lusten.

Op pagina 70 meldt de commissie dat PS niet altijd en niet altijd tijdig alle informatie hebben gehad en dat de presentatie van de informatie vaak ongedocumenteerd en zonder toelichting verliep.

Hoe is het college inhoudelijk met de problematiek van het NNBT omgegaan? Het antwoord op die vraag is mede van belang voor het vaststellen van de politieke verantwoordelijkheid. In het rapport worden verschillende impliciete en meer expliciete oordelen over die handelwijze gegeven. Zo staat op pagina 23 dat de gedeputeerden het aanpakken van urgente problemen hebben uitgesteld, is op pagina 36 sprake van passiviteit en naïveteit in het handelen en van het onderschatten van de problematiek, wordt op pagina 43 gesproken over het verlies van vertrouwen bij de sector en het bedrijfsleven en komt op pagina 52 de zinsnede voor dat men kennelijk zat te wachten op signalen, dus kennelijk niet zelf nadacht. Is de situatie

bij het NNBT sinds december 2002 verslechterd of is die toen alleen maar duidelijker geworden?

Hebben de staten in december 2002 wellicht een verkeerd besluit genomen of is hun een verkeerd besluit voorgelegd? Op de pagina's 65 en 68 wordt melding gemaakt van de attitude bij het college dat het NNBT coûte que coûte moest blijven voortbestaan en vervolgens volgt op pagina 69 de diskwalificatie dat het college op afstand opereerde, maar vervolgens via externe adviseurs toch bezig was met het NNBT en dat de voorstellen aan de staten om maar met het NNBT door te gaan, niet op zakelijke maar op politieke overwegingen werden gedaan, hetgeen door de onderzoekscommissie is gekarakteriseerd als "een vlucht naar voren".

Kan de onderzoekscommissie op basis van al deze bevindingen niet een wat helderder conclusie trekken over de handelwijze van het college en meer specifiek van de toenmalig eerstverantwoordelijk gedeputeerde, de heer Dijks?

Met betrekking tot de aanbevelingen kan spreker zich op hoofdlijnen wel bij de woorden van de heer Baas aansluiten. Van die aanbevelingen is D66 niet erg onder de indruk, maar de commissie had het natuurlijk al moeilijk genoeg met het onderzoek.

Gaat het bij aanbeveling 1 eigenlijk niet om de vraag hoe de fracties omgaan met het antwoord op al hun vragen? De analyse van de heer Bomhof van de cultuur in de vorige statenperiode is wel interessant, maar het reageren hierop laat spreker aan de onderzoekscommissie over.

Is ook nagedacht over een aanbeveling inzake de integriteit en de koppeling daarvan met de belangenverstrengeling of de schijn daarvan en bestuurlijke zuiverheid? Bij het NNBT is sprake geweest van een vrij ridicule vermenging van functies toen de voorzitter van het NNBT, die ook statenlid was, ook nog interim-manager werd en bovendien partijgenoot was van de gedeputeerde. De derde aanbeveling van de onderzoekscommissie heeft betrekking op de aangescherpte kaderstelling. Hierbij rijst de vraag hoe het met de invulling van de controlerende taak is gesteld als op de voorgestelde manier gewerkt gaat worden en hoe met de politieke verantwoordelijkheid wordt omgegaan. Is het antwoord op die vraag niet van wezenlijk belang?

Is ook nagedacht over een aanbeveling of het niet goed is dat PS - het geldt ook voor GS - meer in-

zicht krijgen in de betekenis van de politieke verantwoordelijkheid?

De onderzoekscommissie concludeert in haar nawoord terecht dat selectief moet worden omgegaan met het inzetten van het nu gebruikte instrument, niet zozeer omdat daarmee een aanslag wordt gepleegd op statenleden, maar om te voorkomen dat het instrument bot wordt door het te pas en te onpas te gebruiken.

D66 is nog niet zo voor de door de commissie gedane suggesties voor aanscherping van het instrument; zij wacht liever af welke ervaringen gemeenten en provincies in den lande met dit instrument hebben opgedaan alvorens de wetgever op te roepen met aanscherpingen te komen. De wetgever heeft goed nagedacht over de invulling van het instrument en over de bescherming van privacy.

Mevrouw NIEUWENHUIZEN spreekt haar waardering uit voor het werk van de commissie, waar een uiterst leesbaar rapport uit voortgekomen is. De commissie heeft bestuurders, directie, ambtenaren en accountants geïnterviewd, maar waarom zijn geen vragen gesteld aan mensen op de werkvloer of mensen uit het bedrijfsleven of van de RECRON?

Het onderzoek van de Groningse statencommissie gaf inzicht in een aantal oorzaken, die toentertijd niet tot een andere conclusie konden leiden. Maar als alle cijfers nog eens op een rijtje waren gezet, hadden de aanbevelingen ook anders kunnen uitvallen en was misschien helemaal geen subsidie van € 2,9 miljoen nodig geweest.

De commissie heeft de gang van zaken vooral vanuit een financieel-technisch kader bekeken en minder vanuit de organisatorische problemen die in het rapport van Groningen zijn genoemd. Zijn die organisatorische problemen in de interviews en in de aanpak van het Adviesbureau BMC wel expliciet aan de orde geweest?

Tijdens de openbare verhoren zijn geen nieuwe feiten naar voren gekomen, maar die verhoren werden belangrijk gevonden omdat publiekelijk verantwoording kon worden afgelegd. Er zijn maar zes mensen voor die verhoren uitgenodigd.

Waarom juist die zes en de anderen niet?

Spreekster vraagt zich af wat de waarde is van onderzoeks- en accountantsrapporten. In het rapport-De Boer is sprake van tijdelijke liquiditeitsproblemen en in het rapport-Van Leeuwen wordt een positief beeld geschetst, maar daarin

worden de kosten van afvloeiing van het personeel niet verwerkt, waarbij alleen al voor de afvloeiing van vier personeelsleden € 665.000,-- nodig is. Waarom was daar zo'n hoog bedrag voor nodig? Daarna verschijnt het rapport-Reitsema, waarin het beeld wordt geschetst dat het allemaal wel meevalt en uiteindelijk verschijnt dan het rapport van Plas & Bossinade dat een enorme schrikreactie teweegbrengt. De onderzoekscommissie meent dat de staten te veel zijn afgegaan op dit laatste rapport en eigenlijk ook anders hadden kunnen beslissen.

Op de pagina's 20 en 21 wordt gemeld dat de provincie met het NNBT een budgetfinancieringscontract wil sluiten. Dat roept de vraag op of de subsidieverlening dan niet aan duidelijke voorwaarden was verbonden.

Waren de provincies de enige subsidiegevers of waren er nog andere sponsors die geld gaven en zo ja, op welke voorwaarden dan?

Van de nieuwe directeur wordt in het rapport gesteld dat zij geen enkele financiële kennis had. Over haar andere kwaliteiten wordt niet gesproken. In de situatie waarin het NNBT verkeerde, had de directeur toch in ieder geval over financiële kwaliteiten moeten beschikken. Waren haar kwaliteiten wel voldoende om het NNBT opnieuw op de rails te zetten?

Zaken die in de Statencommissie BFE uitvoerig aan de orde zijn geweest, worden later afgedaan met mededelingen in de Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit (RIM).

Bij de projecten gaat het om een bedrag van € 900.000,-- waarover geen rapportage heeft plaatsgevonden. Tot hoever gaan die projecten terug; tot het tijdstip van de fusie in 1999 of nog verder? Welke partijen moeten die projecten allemaal financieren? Als de provincie die € 9 ton had moeten geven, zat zij al een heel eind in de goede richting van het gevraagde bedrag van in totaal € 2,9 miljoen.

De beslissing in mei 2003 om geen geld meer in het NNBT te steken, is volgens de onderzoekscommissie wel erg snel genomen. Zij meent dat eigenlijk vanuit een soort schrikreactie is gehandeld en dat, als de cijfers goed op een rijtje waren gezet, was gebleken dat er nog wel mogelijkheden waren. Valt de commissie met deze conclusie niet in dezelfde valkuil waarin de staten ook regelmatig vielen, toen zij op basis van een positief rapport besloten maar met het NNBT door te gaan, terwijl de organisatorische problemen

eigenlijk bleven liggen? Spreekster meent dat wanneer ook rekening was gehouden met de organisatorische problemen, de conclusie van de commissie waarschijnlijk anders zou zijn uitvallen.

De heer DE JONG spreekt zijn waardering uit voor de door de commissie geklaarde klus. Het was een boel werk gedurende een lange, warme zomer. Chapeau daarvoor!

Het rapport lezende be kroop spreker het gevoel dat hij blij moest zijn geen statenlid te zijn geweest in de periode dat dit debacle zich voordeed. Maar de huidige staten moeten nu wel een politiek oordeel vellen.

De vragen die tot nu toe zijn gesteld, zijn mescherp geformuleerd en spreker kan die onderschrijven. Op basis van het antwoord zal spreker zijn politieke oordeel vellen.

De onderzoekscommissie heeft de indruk dat de verwevenheid van college en staten voor het duale tijdperk mede oorzaak is geweest, of zou kunnen zijn geweest, van het ontstaan van dit debacle. Hoe denken de andere fracties - alleen D66 en de ChristenUnie hebben zich hierover al uitgesproken - en het college hierover?

De heer WIERINGA wijst erop dat zijn fractie in de commissievergadering van 27 augustus bij de bespreking van agendapunt 10a. heeft aangegeven niet akkoord te gaan met het beschikbaar stellen van € 40.000,-- extra voor het NNBT. In de commissievergadering van 8 oktober zijn kritische vragen gesteld over verschillende projecten van het NNBT.

Vandaag ligt het zoveelste dure rapport over het NNBT voor. Uit dit rapport blijkt nogmaals overduidelijk dat er door verschillende bestuurders en statenleden veel te gemakkelijk wordt omgegaan met gemeenschapsgeld. Drents Belang is van mening dat dit niet te verkopen is aan de burgers, die deze weggegooiden gelden uiteindelijk wel moeten opbrengen.

De VOORZITTER wijst erop dat het er nu om gaat vragen aan de commissie te stellen.

De heer WIERINGA zegt daar zo op te komen. Drents Belang roept alle verantwoordelijke personen op vanaf nu veel kritischer om te gaan met gemeenschapsgelden. Op 8 oktober heeft spreker erop aangedrongen geen extra bedrag van

€ 73.696,-- ter beschikking te stellen voor de doorstart van DrentsGoed. De heer Schaap zei toen dat niet gewacht kon worden tot alle cijfers achter de komma bekend waren. Er blijkt echter helemaal niets bekend te zijn, want de goedgekeurde jaarverslagen over 2001 en 2002 ontbreken tot op heden.

De VOORZITTER heeft de indruk dat het nu niet meer over het NNBT gaat.

De heer WIERINGA zegt dat dit echt allemaal met het NNBT te maken heeft.

De heer DOHLE wijst erop dat het DrentsGoed "waarover nu artikelen in de krant staan" een heel ander DrentsGoed is dan waarover op 8 oktober is gesproken. De heer Wieringa haalt de dingen door elkaar en als hij kritiek wil uiten moet hij ervoor zorgen eerst goed geïnformeerd te zijn.

De heer WIERINGA merkt op dat DrentsGoed over de laatste drie jaar wel € 750.000,-- subsidie heeft gekregen, zonder enige goede controle door het college. De verantwoordelijke bestuurders moeten veel verantwoorder met het geld omgaan.

De VOORZITTER wijst op de afspraken die gemaakt zijn over de behandeling van dit rapport. Het gaat nu over het NNBT en niet over DrentsGoed. De afspraak is dat de onderzoekscommissie zou worden bevraagd.

De heer WIERINGA roept namens alle inwoners van Drenthe het college op de verschillende subsidiereregelingen kritisch tegen het licht te houden en de staten op korte termijn over de uitkomst daarvan te informeren.

De VOORZITTER schorst de vergadering om de commissie de gelegenheid te geven haar antwoorden te formuleren.

(De vergadering wordt gedurende enige minuten geschorst en daarna hervat.)

De VOORZITTER heropent de vergadering en deelt mee dat de onderzoekscommissie iedere fractie afzonderlijk zal beantwoorden. De voorzitter van de onderzoekscommissie zal de algemene opmerkingen voor zijn rekening nemen, waarna

andere leden van de commissie op specifieke vragen ingaan.

De heer BEERDA aanvaardt namens de onderzoekscommissie de dank van alle fracties voor de verrichte werkzaamheden.

Met betrekking op de opmerkingen of de opdracht aan de commissie wel scherp genoeg was geformuleerd lijkt het spreker goed de toepassing van het nu gebruikte instrument eens te bespreken. De onderzoekscommissie is graag bereid haar ervaringen dan kenbaar te maken. Er zijn heel wat zinnige dingen over te zeggen, maar ~~De~~fractie van de PvdA vindt het een goed rapport en onderbouwt die uitspraak vervolgens met dertig vragen.

De commissie had nog wel drie maanden kunnen blijven onderzoeken, want er lag nog een gigantische berg informatie. Maar op enig moment blijkt de informatie die er nog bijkomt, niet veel meer toe te voegen aan wat al bekend is. Omdat de commissie haar werk in betrekkelijk korte tijd moest doen, heeft zij op een gegeven moment besloten dat zij het met de toen beschikbare informatie zou doen. Het schriftelijk materiaal was volledig; alle betrokkenen, ook de curator van het NNBT, hebben daaraan hun medewerking gegeven, en ook de bestuursverslagen zijn beschikbaar gesteld. De commissie heeft de overtuiging dat het materiaal waarover zij beschikte voldoende was om het rapport te schrijven.

Ten aanzien van de mondelinge verhoren is het beeld van de commissie dat de besloten interviews kleur hebben gegeven aan de documenten. Sprekers indruk is dat een onderzoek als nu is gedaan, zonder dergelijke interviews niet mogelijk is.

In antwoord op de vraag van mevrouw Nieuwenhuizen waarom niet met het personeel is gesproken, wijst spreker erop dat er wel een interview is geweest met de voormalige ondernemingsraad.

Mevrouw NIEUWENHUIZEN zegt dat het haar vooral om de werkvloer ging.

De heer BEERDA zegt dat de commissie op grond van een analyse van het verzamelde schriftelijke materiaal heeft gemeend een aantal spelbepalende personen te moeten interviewen. De commissie heeft voor de nu geïnterviewde mensen gekozen, maar die keus had misschien wel

iets anders maar niet heel veel anders uit kunnen vallen.

De relatie met de RECRON is wel aan de orde geweest, maar het was de opdracht de rol van de provincie te onderzoeken.

De commissie heeft geconstateerd dat op elk moment dat zich weer een hobbel in de weg voerde, niet alleen het provinciaal bestuur maar ook het bestuur van het NNBT zelf geneigd was maar weer een rapport te laten maken en dat er daarom zoveel rapporten zijn verschenen.

Aan de positie van het bestuur tot september 2002 heeft de commissie minder aandacht besteed, nog afgezien van de vraag of de commissie zich daar überhaupt een oordeel over had moeten vormen. De opdracht was de periode vanaf het najaar te onderzoeken, maar juni 2002, toen het rapport-Van Leeuwen verscheen, was voor de commissie een logisch moment om haar onderzoek te beginnen.

De commissie heeft van de directeur-secretaris begrepen dat er geen verslagen zijn van collegevergaderingen; er worden alleen besluitenlijsten gemaakt en daarin heeft de commissie wel inzicht gehad.

De heer Veenstra wijst op de conclusie van de onderzoekscommissie dat nergens een moment is aan te wijzen waarop de gedeputeerde(n) fout zat(en). Zo'n moment is inderdaad niet aan te wijzen. Het zou gemakkelijk zijn geweest wanneer zo'n moment wel aan te wijzen was.

Het enige antwoord op de vraag of de commissie alle informatie heeft gevonden is, dat er nog veel meer was. Maar de commissie heeft zich nadrukkelijk beperkt tot de rol van de provincie.

In het rapport staat niet veel over de rol van de accountants; dat is meer een zaak voor de staten.

De heer ZOMER wijst erop dat het NNBT overduidelijk een valse start heeft gemaakt. Het is een politiek besluit geweest om de drie provinciale VVV's te laten fuseren tot het NNBT en daarbij is de cruciale fout gemaakt dat de zaken zomaar bij elkaar zijn geveegd. De boekhoudingen van de verschillende VVV's zijn niet afgesloten, de oude besturen is geen decharge verleend en er is geen eindbalans gemaakt van de onderscheiden fusiepartners. Het personeel moest allemaal mee. Het rapport-Van Leeuwen is opgesteld op verzoek van GS als een second opinion op het rapport-De Boer. Van Leeuwen heeft in twee fasen gerapporteerd: op 7 mei 2002 verscheen een con-

turennotitie, en die lag ter inzage voor de besluitvorming door de staten in juni, en het definitieve rapport is uitgebracht op 21 juni, twee dagen na de statenvergadering. De besluitvorming vond dus plaats op basis van de contourennotitie.

De commissie vindt het rapport Van Leeuwen qua inhoud goed.

In zijn rapport zegt Van Leeuwen dat met de afvloeiing van het personeel € 900.000,-- is gemeoid, waarvan € 665.000,-- voor een viertal medewerkers. Dat bedrag is de uitkomst van de formules die dan gehanteerd worden. Er wordt onder andere rekening gehouden met de hoogte van het salaris en met het aantal dienstjaren. Waarom is dan in statenstuk 965, waarover de staten in juni 2002 moesten besluiten, een veel lager bedrag opgenomen? Dat heeft te maken met een bestuurlijk overleg tussen de gedeputeerden. Volgens het verslag van dit overleg is afgesproken dat de kosten voor afvloeiing niet hoger mochten zijn dan € 2 ton. Het bedrag dat in het rapport van Plas & Bossinade wordt genoemd, was dus in juni 2002 al bekend.

Er is al die tijd alleen naar de toekomst gekeken, omdat het promoten van het toerisme belangrijk werd gevonden. Telkens waren er signalen dat het dan wel even tegenzat, maar dat de toekomst er goed uit zag. Er is te weinig gelet op hoe de situatie werkelijk was. Als de informatie anders was gelezen, had telkens een ander besluit kunnen worden genomen. De financiële positie was altijd slecht, want gedurende de gehele bestaansperiode van het NNBT was het eigen vermogen negatief. Maar als er vertrouwen is, kan een bedrijf best verder met een negatief vermogen.

De heer HOLMAN vindt het redelijk naïef van GS om, wanneer de afvloeiingskosten zijn gecijferd op € 9 ton, te zeggen dat het maar voor € 2 ton moet. Was de intentie van het college dat alle overtollig personeel voor € 2 ton weg moest of mocht er niet meer personeel weg dan voor € 2 ton kon?

De heer ZOMER zegt dat de onderzoekscommissie dat niet weet. In het verslag staat hierover: "Gerritsen stelt vast dat ten aanzien van de bijdrage in de afvloeiingskosten personeel de gedeputeerden hieraan een plafond stellen van € 200.000,-- voor het totale personeelsbestand: managers plus overig personeel en hierbij tevens de voorwaarde stellen dat deze bijdrage gekop-

peld is aan de harde contracten voor desbetreffende managers."

De heer LANGENKAMP zegt dat de bedragen van € 150.000,-- en € 900.000,-- daarna nog vele malen in commissie en staten aan de orde zijn geweest, onder andere in de statenvergadering van september 2002. Hoe kan dit wanneer rond 19 juni dit al door GS was afgesproken?

De heer ROELES wijst erop dat het bedrag van € 150.000,-- in de statenvergadering van juni 2002 heel duidelijk door het CDA aan de orde is gesteld. De vraag was toen of € 150.000,-- voor die afvloeiing wel voldoende was. Het antwoord was: "Zodra groen licht wordt gegeven door de drie provincies, kan het NNBT aan het werk". Verder is er over dit bedrag niet gerept. Dit is dus een voorbeeld van niet doorvragen door de staten, maar het is wel degelijk aan de orde geweest.

De heer LANGENKAMP wijst erop dat er in september en oktober nogmaals naar gevraagd is.

De VOORZITTER stelt om verdere verwarring te voorkomen voor, hierop eventueel in tweede termijn terug te komen.

De heer KUIPER meent dat het werk van de commissie in twee delen uiteen valt: het boven tafel halen van de feitelijke cijfers en de besluitvorming.

De commissie heeft de politieke informatie gehaald uit alles wat in de commissie- en statenvergaderingen besloten is. Tot en met de besluitvorming op 18 december 2002 is er vijfmaal over vergaderd. Dat gebeurde in de commissievergadering van 25 november 2002, in de statenvergadering van 19 juni 2002 en in de commissievergaderingen van 12 juni en 27 mei 2002. Op 27 mei ging het om een besloten commissievergadering. In die vergadering geeft de gedeputeerde informatie en op basis van die informatie vindt in de daaropvolgende statenvergadering besluitvorming plaats. Van die commissievergadering is wel een verslag beschikbaar.

De conclusie van de onderzoekscommissie is dat de fracties te snel akkoord zijn gegaan, dat zij niet hebben doorgevraagd en dat er ook niet van andere middelen als het stellen van schriftelijke of mondelinge vragen, gebruikgemaakt is. Er is wel een onderscheid te maken tussen de toenmalige

college- en niet-collegepartijen, waarbij opvalt dat vooral de collegepartijen heel snel akkoord zijn gegaan met het antwoord van het college, ook al was dit geen antwoord op de vragen.

De vergadering van 27 mei is niet in de opsomming vermeld, maar omdat de commissie de opdracht had zich te richten op de periode vanaf het najaar van 2002, is dit verder niet van belang.

Op 19 juni 2002 is een stroom aan informatie beschikbaar en als de staten die informatie op dat moment anders gewaardeerd hadden, zouden zij wellicht een ander besluit hebben genomen.

Dat alleen naar de toekomst werd gekeken, had waarschijnlijk met de politieke constellatie te maken en met de expliciete uitspraak dat het immoreel zou zijn om het NNBT failliet te laten gaan. Vooral dit laatste heeft als een deken over de hele besluitvorming gehangen. Het was dus veel meer een politiek besluit en een besluit dat op grond van de beschikbare cijfers als reëel kon worden beschouwd.

De brief van 17 september had eenzelfde rol kunnen spelen. Als de staten dieper doorgegaan waren op de informatieverstrekking, had het besluit ook anders kunnen uitvallen. Op elk moment dat een besluit moest worden genomen, had de besluitvorming anders kunnen zijn.

Waarom de staten niet hebben doorgevraagd, weet de commissie niet. Zij heeft dit geconstateerd en heeft het daarbij moeten laten. De staten moeten erop letten dat zij antwoord krijgen op hun vragen; krijgen zij dit antwoord niet in de vergadering waarin zij de vragen stellen, dan moeten zij ervoor zorgen op een andere manier antwoord te krijgen, waarna zo'n antwoord in de commissie eventueel ter discussie kan worden gesteld.

De heer BEERDA zegt dat wanneer de fracties echt antwoorden missen, zij dit in tweede termijn moeten laten weten.

De vraag van het CDA of meer informatie niet tot een ander besluit had kunnen leiden, is al door de heer Kuiper beantwoord. Feitelijk was het aldoor wel bekend dat er sprake was van een negatief vermogen, maar zolang iedereen vertrouwen bleef houden, kon het NNBT wel doordraaien.

Wat het allemaal heeft gekost en wat het nog gaat kosten, heeft de commissie niet onderzocht. Het zal ook nog wel even duren voor dit allemaal bekend is en dit zal ook ooit wel eens aan de staten gerapporteerd worden.

In absolute zin was de situatie bij het NNBT de hele tijd slecht, maar omdat dit volstrekt onvoldoende in beeld werd gebracht door het NNBT zelf en omdat pas na de aanstelling van de controller Meijeringh in het najaar van 2002 het beeld steeds scherper werd, bleef heel lang verborgen dat het allemaal niet lekker zat. Daar kwam de pensioenclaim die op pagina 65 wordt genoemd, nog bij en die claim kreeg het stempeltje opgedrukt van weer een lijk uit de kast. Het papiertje waarop die claim is vastgelegd, bleek uiteindelijk niet meer te zijn dan een rekening-courant van de club die het geld wilde incasseren. Het NNBT had op zijn minst in overleg kunnen gaan om een regeling te treffen.

De heer DOHLE vraagt wat in dit verband een rekening-courant is.

De heer BEERDA zegt dat het gaat om een pensioenverplichting van het NNBT aan Centraal Beheer. Die verplichting stamt zelfs nog uit het Friese Bureau voor Toerisme. Op een gegeven moment is er sprake van een lopende schuld van € 1 ton van het NNBT aan Centraal Beheer en plotseling komt daar een bedrag van ruim € 3 ton bij. Er ligt dus geen brief van Centraal Beheer dat per heden dit bedrag wordt gevorderd, er is alleen een mededeling dat de rekening-courant toch wat zorgen baart en dat het NNBT daarom wordt verzocht dit bedrag over te maken.

Verschillende sprekers hebben erop gewezen dat de cijfers steeds slechter werden. Zo was het niet: het beeld werd slechter, maar de feitelijke situatie was de hele tijd al slecht. Maar omdat er langzamerhand zicht kwam op de financiën, werd het beeld steeds duidelijker. Het trieste is dat tegen het eind van het bestaan van het NNBT er eindelijk zicht was op hoe het nu eigenlijk zat.

Had dan niet eerder ingegrepen kunnen worden? Natuurlijk, er zijn verschillende momenten geweest waarop had kunnen worden ingegrepen, maar er was nooit iemand die met de vuist op tafel sloeg en uitriep dat het zo wel genoeg was. In het rapport-Van Leeuwen wordt wel vrij scherp de stand van zaken weergegeven, maar verder is er niets gebeurd.

De heer HOLMAN vraagt of de commissie zich er niet over verwonderd heeft dat dit nooit is gebeurd en wie had dit dan in feite moeten doen?

De heer BEERDA meent dat uit het rapport wel blijkt dat de commissie zich heeft verwonderd. De commissie heeft ook heel voorzichtig aangegeven wie met de vuist op tafel had kunnen slaan: het waren in feite alle spelers op het veld.

Van Leeuwen zelf had bijvoorbeeld nog harder op de trommel kunnen slaan, maar hetzelfde geldt voor GS en PS. Het is voor een vis moeilijk te ontdekken wat water is en dat is ook op het NNBT van toepassing. Iedereen was bezig het NNBT overeind te houden, omdat de promotie van het toerisme belangrijk werd gevonden; en dan is men blijkbaar geneigd alleen te kijken naar die elementen die in dat straatje passen. De les die de commissie heeft getrokken is dat het zaak is wat vaker afstand te nemen en even te kijken of niet eerst gehoord moet worden voor verder kan worden gevaren. Maar feitelijk had iedere statenfractie op meerdere momenten met een motie kunnen komen.

De heer Holman vraagt of het terecht of onterecht was dat gedeputeerde Dijks in december 2002 riep dat het NNBT nooit in control is geweest.

De commissie doet daar geen uitspraak over; dat moeten de staten maar op 17 december doen. Op basis van de huidige kennis kan wel geconstateerd worden dat het NNBT nooit in control is geweest. Er werd wel hard gewerkt om de zaak in control te krijgen, maar het is te laat gelukt.

Kunnen statenleden iets met een zo grote berg aan informatie en met grote stapels jaarrekeningen? De heer Bomhof heeft daar nooit klachten over gehoord en constateert dus dat die informatie gewoon gegeven kan blijven worden. Op basis van de interviews is het de mening van de commissie dat de informatie wel in alle rapporten zat, maar als statenleden geen tijd hebben om al die rapporten te analyseren, wordt het allemaal wel heel lastig. Een van de geïnterviewden maakte zelfs de opmerking dat statenleden geen financiële stukken kunnen lezen en eigenlijk had hij gelijk. In dat geval is het waarschijnlijk niet verkeerd om bij dergelijk technische stukken een leeswijzer te maken, waarin is aangegeven waarop moet worden gelet. De heer Baas wees er in dit verband op dat het niet voor elk statenlid mogelijk is steeds naar het provinciehuis te gaan om alles te lezen.

Met betrekking tot de specifieke financiële deskundigheid heeft de commissie geconstateerd dat de voorzitter van het bestuur van het NNBT, die tegelijkertijd gedelegeerd bestuurder was, in zijn

verhoor heeft verklaard het verschil tussen debiteuren en crediteuren niet te weten. Dat is op zich niet erg, maar dan had hij op een andere manier die kennis in huis moeten halen. Dat gebeurde bij het bestuur van het NNBT pas op een heel laat moment. Van de directeur heeft de commissie alleen vastgesteld dat zij niet specifiek financieel deskundig was, terwijl het probleem van het NNBT wel degelijk in hoge mate van financiële aard was. De behandelend provinciaal ambtenaar was ongetwijfeld uiterst deskundig op het gebied van toerisme en recreatie, maar had ook geen specifieke financiële deskundigheid.

De heer HOLMAN zegt gevraagd te hebben of de vierde speler in het veld, namelijk de gedeputeerde, wel de specifieke financiële kennis had om hier goed mee om te gaan.

De heer BEERDA zegt dat de commissie dit niet onderzocht heeft en de gedeputeerde daar ook niet naar te hebben gevraagd. In zijn openbaar verhoor heeft de gedeputeerde gezegd zich te verlaten op rapporten van deskundigen en accountants. Dat is heel begrijpelijk, maar daaruit blijkt wel dat hijzelf vermoedelijk niet over die specifieke financiële deskundigheid beschikt.

De heer HOLMAN vindt het verrassend dat de commissie over drie spelers in het veld wel een mening heeft en over de vierde, die een heel cruciale rol had, niet. Heeft de commissie de indruk dat het feit dat de andere drie spelers die specifieke deskundigheid niet hadden, door de gedeputeerde is onderkend en dat hij met dat gegeven wat heeft gedaan?

De heer BEERDA zegt dat dit niet is onderzocht. De rol van de voorzitter van het NNBT, inclusief zijn rol als gedelegeerd bestuurder en die van de directeur van het NNBT is toch een andere dan die van de gedeputeerde. Van een directeur van een bedrijf mag enige financiële deskundigheid worden verwacht. De gedeputeerde heeft vermoedelijk allerlei mensen in het ambtelijk apparaat die wel die financiële deskundigheid hebben.

De heer BAAS vraagt of de gedeputeerde die financiële deskundigheid binnen de eigen organisatie dan wel heeft ingeroepen toen dit noodzakelijk was.

De heer BEERDA gaat ervan uit dat die financiële deskundigheid wel in het provinciehuis aanwezig is. Maar het waren de drie gedeputeerden samen die de Friese accountantsdienst hebben opgedragen te helpen bij het leveren van financiële deskundigheid. Die rapportage kwam er ook wel, maar ook die was wat laat.

De heer ENGELS vraagt of de commissie dan niet van mening is dat, juist gelet op de ingewikkeldheid van de materie in financiële zin, het college en zeker de eerstverantwoordelijk gedeputeerde de grote plicht had beter te letten op de kwaliteit, de aard en de omvang van de informatievoorziening naar PS.

De heer BEERDA meent dat ook die vraag op 17 december beantwoord moet worden.

De heer ZOMER zegt dat de commissie wel heeft geconstateerd dat de Productgroep Economie in sommige gevallen is ingeschakeld om een oordeel over bepaalde cijfers te geven.

De heer DOHLE maakt bezwaar tegen de sfeer die gecreëerd wordt als zou de gedeputeerde op de begrippen debiteuren en crediteuren gereageerd hebben met de woorden dat het om een programma van Jiskefet gaat.

De heer BEERDA vraagt of de heer Dohle die suggestie uit zijn woorden haalt.

De heer DOHLE ontkent dit. Het gaat om het algemene beeld. Het is natuurlijk niet voor niets dat accountants zijn ingezet om een helder beeld te creëren. Het is een gotspe om te suggereren - spreker zegt niet dat dit is gebeurd - dat staten en college maar een beetje "ins blaue Hinein" hebben gewerkt.

De heer HOLMAN wijst erop dat de heer Dohle met zijn interruptie suggereert dat dit wel is gebeurd. Het CDA werpt die beschuldiging ver van zich. Het CDA heeft aan de hand van wat in het rapport staat over de financiële kwaliteiten een vraag gesteld. De heer Dohle wil kennelijk zijn gedeputeerde in bescherming nemen, omdat hij het gevoel heeft dat die iets tekort wordt gedaan.

De heer DOHLE zegt zelf zijn drijfveren beter te kennen dan de heer Holman doet. Hij herhaalt dat

niet voor niets nadrukkelijk enkele malen om de visie van een accountant is gevraagd.

De heer ENGELS wil wel duidelijk hebben dat de suggestie van de heer Dohle dat in deze vergadering een bepaalde suggestie is gewekt, van tafel moet. De suggesties waar de heer Dohle over spreekt, heeft spreker in geen enkel betoog bespeurd, behalve in de vraag van de heer Dohle zelf.

De heer BEERDA stelt vast dat ook de fractie van de VVD erop heeft gewezen dat de commissie nergens een moment heeft kunnen vinden waarop de gedeputeerde in de fout ging. De commissie is nog steeds van mening dat er niet een aanwijsbaar moment is waarop een bepaalde persoon een fout heeft gemaakt.

De commissie heeft de personen, die zij het meest bepalend vond voor de gang van zaken bij het NNBT uitgenodigd voor de interviews. Wie dit waren heeft de commissie na onderzoek van de dossiers bepaald. De heer Kestra is uitgenodigd omdat met name hij een ander licht wierp op het NNBT.

De onderzoekscommissie heeft vastgesteld dat het provinciaal bestuur op cruciale momenten op afstand bleef. Maar er werd wel gevraagd om kwartaalrapportages. Een deel van het rapport van Van Leeuwen moest nog steeds uitgevoerd worden en ook Reitsema had wel degelijk een aantal risico's geconstateerd.

Op grond van besluitenlijsten van de collegevergaderingen, uit verslagen van informele contacten tussen de gedeputeerden en tussen de gedeputeerden en het bestuur, met of zonder de directie van het NNBT, en uit een overzicht van telefoontjes heeft de commissie vast kunnen stellen, wanneer die contacten geweest zijn. De constatering moet dan zijn, dat waar tot het najaar van 2002 die contacten redelijk frequent waren, er daarna sprake is van een forse afname. Op 26 augustus is er nog een formeel contact en daarna eigenlijk pas weer in het late voorjaar van 2003. Er was wel een intensief ambtelijk contact, maar het was waarschijnlijk verstandig geweest meer bestuurlijk contact te hebben. Voor een deel is het geringe aantal contacten ook wel verklaarbaar, want er zou immers een nieuw bestuur komen. Het bestuur van het NNBT raakte in december 2002 aardig gedemotiveerd door alles wat er gebeurde. Twee bestuursleden zijn toen opgestapt en de

rest van het bestuur nam ook meer afstand. Juist op het moment dat het moeilijk was, ging ook het bestuur op afstand staan.

De heer DOHLE wijst erop dat er wel intensief ambtelijk contact was. De ambtenaren doen dat niet uit zichzelf en bovendien zullen zij over hun contacten rapporteren. Bedoelt de onderzoekscommissie dat het provinciaal bestuur met die informatie helemaal niets heeft gedaan?

De heer BEERDA zegt dat in formele zin hiermee niets is gedaan. De onderzoekscommissie heeft natuurlijk geen zicht op de informele contacten tussen de gedeputeerden en hun ambtenaren. Maar die contacten hebben niet tot voor de onderzoekscommissie zichtbare acties geleid.

De heer Dohle stelt de terechte vraag hoever de controle moet gaan op organisaties die taken voor de provincie uitvoeren; het bestuur moet immers niet op de stoel van de directie gaan zitten. Die vraag moet ook zeker op 17 december aan de orde komen. De onderzoekscommissie heeft alleen geconstateerd dat kennelijk steeds is geworsteld met de vraag in hoeverre afstand moet worden genomen en op welk moment. Het ene moment zit de provincie er wel bovenop en juist in de periode waarin het slecht gaat met het NNBT gebeurt dit niet. Dit was slechts een constatering, geen waardering.

De heer DOHLE is het in dit verband met de heer Engels eens dat best eens nagedacht mag worden over hoe het nu zit met de verantwoordelijkheden en de bevoegdheden ten aanzien van organisaties waar de provincie een financiële relatie mee heeft. Daarom ook leek het hem gewenst dat de onderzoekscommissie zich daarmee bezig had gehouden en een visie had neergelegd.

De heer BEERDA vraagt zich af of dit wel een taak voor de onderzoekscommissie is. Het lijkt hem wel goed dat de staten daarover een discussie met elkaar aangaan en daarbij wil de onderzoekscommissie de kennis die zij heeft opgedaan, graag ter beschikking stellen.

Spreeker acht de kwestie van het bedrag voor de afvloeiingskosten inmiddels voldoende besproken.

De heer ZOMER wijst erop dat de heer Reitsema naar aanleiding van het rapport van de statencommissie van Groningen de opdracht kreeg een rapport op te stellen. Reitsema heeft de financiële

situatie beschreven en een doorkijk gemaakt naar 2003, maar hij heeft niet een eigen onderzoek gedaan. Hij heeft zich in hoge mate gebaseerd op gegevens die intern of via de externe accountant al beschikbaar waren. De verdienste van Reitsema is dat hij de financiële situatie en de situatie bij de start goed geanalyseerd heeft.

De heer KUIPER merkt op dat de onderzoekscommissie heeft geconstateerd dat, ook als de brief van 17 september en de kwartaalrapportage bekend waren geweest, er waarschijnlijk geen ander besluit zou zijn genomen. Dat die stukken niet ter beschikking kwamen was een gevolg van de insteek van het college dat er pas informatie zou worden gegeven als er helderheid zou zijn over de stukken. De onderzoekscommissie heeft die stukken wel boven tafel gekregen.

De heer DOHLE wijst erop dat het standpunt van het college was dat alleen informatie werd doorgegeven, waarvan de betrouwbaarheid redelijk vaststond. De onderzoekscommissie heeft geconstateerd dat de brief van 17 september en de kwartaalrapportage van 4 november ten onrechte achtergehouden zijn. Spreekt de onderzoekscommissie hiermee uit de door het college ingenomen stelling over wanneer informatie wordt doorgegeven onverstandig te vinden?

De heer KUIPER bevestigt dit. De onderzoekscommissie is van mening dat informatie die er is, verstrekt moet worden. In de besprekingen is deze vraag ook wel aan de orde geweest, maar GS is daar niet of slechts onvolledig op ingegaan en de fracties hebben daarna geaccepteerd dat het zo gegaan is.

De heer ROELES wijst op hetgeen in de laatste alinea van pagina 67 staat. Het gaat om snelle ingrepen op de juiste plaatsen. Het is best begrijpelijk dat onvolledige stukken niet worden doorgegeven, maar uiteindelijk draait het allemaal om de informatie. Het rapport van Reitsema was een samenraapsel van de vele rapporten die er al lagen en aan de hand daarvan heeft hij een blik op de toekomst geworpen. Hij noemt haalbare winsten en hij merkt op dat nog een krediet nodig is dat bijna net zo hoog is als het bedrag dat later door Plas & Bossinade nodig wordt geacht. Reitsema baseerde die verwachting mede op de

stukken die op 17 september nog niet aanwezig waren.

De heer BEERDA begrijpt de opmerking van de heer Bomhof, dat de staten niet hebben zitten dutten, maar steeds hun best hebben gedaan, best, maar de onderzoekscommissie heeft geprobeerd te achterhalen hoe dingen fout konden gaan. De opmerkingen van de heer Bomhof horen in de discussie op 17 december thuis, net als de opmerking over de diskwalificatie van de accountants.

De staten krijgen morgen een afschrift van een brief van de onderzoekscommissie aan het college, waarin melding wordt gemaakt van het feit dat een aantal schriftelijke vragen van GroenLinks geen antwoord heeft gekregen in het rapport. Die vragen liggen nu weer bij het college. Hij gaat er niet vanuit dat de antwoorden daarop in het statenstuk worden gegeven; GroenLinks zal zich opnieuw tot het college moeten wenden.

De opmerking van de onderzoekscommissie dat het Gronings rapport onverkort ook voor de staten van Drenthe geldt, mag niet zo worden gelezen dat de consequenties voor de Groningse gedeputeerde ook voor de Drentse gedeputeerde gelden. De statencommissie van Groningen heeft een prima rapport geleverd en de onderzoekscommissie kan de conclusies daaruit onderschrijven, maar het gaat haar te ver die conclusies een op een te vertalen, want de informatieverstrekking in Groningen en Drenthe is niet geheel parallel verlopen.

Spreker bevestigt dat eerder dan op 7 april een lampje had moeten gaan branden. Dat had ook gekund, maar het had natuurlijk alles te maken met hoe de situatie werd beoordeeld.

Het bevreemdt de heer Langenkamp dat het de onderzoekscommissie verbaast dat Plas & Bossinade zo snel kon rapporteren, want alles was immers al bekend. Maar de andere rapporten hadden wel een veel langere aanlooptijd nodig en de verbazing over de snelheid gold ook de snelheid waarmee de conclusie werd getrokken, ook door de staten, om maar met het NNBT te stoppen. Niet, dat de onderzoekscommissie van mening is dat, als dit niet was gebeurd, er nu een prachtig bedrijf had gestaan, maar dan had nog onderzocht kunnen worden of op lange termijn een break-even-point had kunnen worden bereikt. Er zijn voorbeelden van bedrijven die dat pas na tien jaar bereiken.

De vraag of het terecht was dat de gedeputeerde steeds geruststellende woorden sprak over het NNBT, hoort in de statenvergadering van 17 december thuis; de commissie heeft daar geen mening over.

De onderzoekscommissie heeft geen enkel signaal kunnen ontdekken, dat het meer op afstand gaan staan door de gedeputeerde te maken had met het Gronings rapport. Het is überhaupt niet duidelijk of het Gronings rapport in Drenthe een grote rol heeft gespeeld.

Het is de onderzoekscommissie niet bekend wat is gezegd in het overleg tussen de gedeputeerde en de woordvoerders van de fracties, dat op 19 maart 2003 plaatsvond.

De heer LANGENKAMP vraagt of het de onderzoekscommissie dan niet bekend is dat de gedeputeerde heeft verzocht om die bespreking.

De heer BEERDA weet dat dit gesprek heeft plaatsgehad, maar het is hem niet bekend wat toen is gezegd. Hij heeft daar geen verslag van gezien.

Spreker merkt op dat de inbreng van de fractie van de ChristenUnie vooral bestond uit constatering. Die kunnen op 17 december wel weer aan bod komen.

Op de vraag van de heer Baas of men zich gedurende de hele periode van het bestaan van het NNBT wel bewust was van de slechte start, meent hij al voldoende te zijn ingegaan.

Spreker is het met de heer Baas eens dat het rapport-Van Leeuwen openbaar had moeten zijn. Bij de geïnterviewden bestond hierover ook onduidelijkheid: de een zei dat het openbaar was en dat iedereen het kon krijgen, terwijl een ander zei dat het juist niet openbaar was.

De vraag of het bestuur van het NNBT er al die tijd wel voldoende dicht op heeft gezeten, sluit aan bij de vraag van de heer Dohle hoe met dergelijke instituten moet worden omgegaan. Wat is hierover in de subsidievoorwaarden opgenomen? Dat is een van de zaken waarover de staten eens stevig moeten discussiëren.

Waarom niet is aangedrongen op meer financiële deskundigheid in het bestuur, heeft de commissie niet expliciet onderzocht. Waarschijnlijk heeft het ook te maken met het feit dat iedereen dacht dat het probleem van het NNBT vooral een organisatieprobleem was, terwijl achteraf gezien die vaststelling op zijn minst enige nuancering verdient.

Maar als bekend was geweest dat het vooral ook een financieel probleem was, zou wellicht een meer financieel deskundiger kandidaat zijn uitgenodigd om de functie van directeur op zich te nemen.

Ook de vraag waarom veel spelers in het veld zich zo passief hebben opgesteld, hoort in de decembervergadering thuis.

Er is wel eens overwogen een interim-functionaris de opdracht te geven de organisatie te saneren, sterker nog, de heer Van Leeuwen stelde voor dit te doen en hij wist ook wel een kandidaat: hijzelf. Maar die oplossing is niet gekozen.

Op de vraag of de gedeputeerden gezamenlijk optrokken, of dat er onderling wel verschil van inzicht was, antwoordt spreker dat uit wat de onderzoekscommissie aan stukken heeft gezien, de conclusie is getrokken dat er gezamenlijk werd opgetrokken. Er is zeker geen sprake van het er achteraan sukkelen van een van de provincies.

De heer ZOMER merkt op dat er in het voorjaar van 2002 wel een soloactie is geweest van gedeputeerde Van Klaveren van Fryslân. Hij heeft persoonlijk opdracht gegeven aan het Bureau Trip te onderzoeken wat de voor- en nadelen van een faillissement waren. Op dat moment trokken de gedeputeerden niet gezamenlijk op.

De heer VEENSTRA vraagt of dit rapport wel voor iedereen beschikbaar was.

De heer BEERDA antwoordt dat dit het geval was. Er was geen fatsoenlijke projectadministratie en dat was een van de grote struikelblokken van het NNBT, al is er gigantisch aan getrokken om die administratie wel voor elkaar te krijgen.

De heer KUIPER zegt dat de onderzoekscommissie heeft geconstateerd dat het college zich bij het verstrekken van gegevens op 27 mei 2002 baseerde op het onderzoek-Van Leeuwen, dat toen nog niet was afgerond. Het officiële rapport van Van Leeuwen verscheen twee dagen na de statenvergadering van juni 2002. Maar ten tijde van de statenvergadering waren alle gegevens daaruit al wel bekend.

De heer BAAS vindt het opvallend dat er altijd net een commissievergadering was geweest als er weer een rapport verscheen. Bij de daaropvolgende statenvergadering kon zo'n rapport dan ook

niet betrokken worden, omdat er nauwelijks tijd was geweest om het te lezen. Er was dus altijd op zijn minst sprake van een ongelukkige samenloop van omstandigheden. Mede daarom had hij graag bij de aanbevelingen opgenomen gezien dat in de richting van de staten op een andere manier met die informatie zou moeten worden omgegaan.

De heer BEERDA vindt dit een helder standpunt, maar het is niet aan de onderzoekscommissie om daarop te reageren.

De heer Engels voorspelt dat de informatievoorziening een belangrijk item wordt in de discussie op 17 december.

Op pagina 6 constateert de onderzoekscommissie dat er in zijn algemeenheid geen sprake is van onvoldoende informatievoorziening of van het achterhouden van informatie. Op een aantal momenten is de informatie niet of niet op tijd verstrekt en die momenten zijn ook benoemd, maar op grond van de grote stroom van informatie die de staten wel heeft bereikt, kan de conclusie worden getrokken dat in zijn algemeenheid de informatievoorziening goed is geweest. De onderzoekscommissie heeft geen enkele aanwijzing gevonden dat informatie soms bewust niet is doorgesluisd.

Dat de onderzoekscommissie dit niet doorgeven van informatie steeds anders omschrijft, heeft ook te maken met het feit dat zij niet steeds dezelfde woorden wilde gebruiken.

Het beeld van de blauwe lucht is gebruikt om aan te geven dat hoe iets wordt ervaren alles te maken heeft met hoe men in een proces staat.

De heer ENGELS wijst erop dat in alle gevallen, behalve in de inleiding, waarin de onderzoekscommissie een gebrek aan informatievoorziening constateert, zij daar wel een oordeel over heeft gegeven. Weliswaar is dit steeds in andere bewoordingen gedaan, maar het is toch gedaan. Daarmee is de conclusie in de inleiding de meest magere en dunne samenvatting van al die oordelen.

De heer BEERDA erkent dat de inleiding een samenvatting is van alle oordelen. De bijvoeglijke naamwoorden laat hij overigens graag voor rekening van de heer Engels. De onderzoekscommissie blijft bij haar oordeel dat, gelet op alle informatie die in het dossier heen en weer is gegaan, het bijna altijd zo is geweest dat de informatie is ver-

strekt en dat dit slechts op een aantal momenten niet is gebeurd. De commissie heeft daarvan gezegd dat ook op die momenten informatie had moeten worden verstrekt en die mening heeft geleid tot de conclusie op pagina 6. Het is aan de staten om daarover een oordeel te hebben.

De heer ENGELS zegt dat hem helder is dat wat op pagina 6 staat een samenvatting is, dat de echte conclusie bij de conclusies staat en dat de onderbouwing van die conclusie in de hoofdstukken daarvoor staat.

De heer BEERDA neemt aan dat de heer Engels begrijpt dat de onderzoekscommissie over de handelwijze van het college nu geen oordeel geeft, dat is vooral aan de staten zelf. Dat de onderzoekscommissie als het om de handelwijze van het college gaat een paar keer de woorden naïef en passief heeft gebruikt, heeft te maken met de blauwe lucht. Staten en college hebben samen naar de blauwe lucht staan kijken.

De heer VEENSTRA leest in hoofdstuk 5 op pagina 63 de constatering dat het financiële resultaat over 2002 niet tegenvalt. Tegen de achtergrond van de informatie waarop zojuist werd gedoeld, is dit toch wel een belangrijke constatering. Hoe moet dit uitgelegd worden?

De heer ZOMER merkt op dat het exploitatieresultaat in belangrijke mate wordt beïnvloed door incidentele zaken. Als geen rekening wordt gehouden met de incidentele zaken, dus de naitleffecten en de lijken die allemaal uit de kast rollen, is er sprake van een mager positief resultaat.

De heer BEERDA zegt dat de conclusie van de onderzoekscommissie, dat in 2002 ook om politieke redenen met het NNBT is doorgegaan, heeft te maken met het feit dat een bedrijf ook met een negatief vermogen best kan draaien als alle partijen er maar vertrouwen in hebben. Dat vertrouwen heeft de commissie een politiek motief genoemd. De onderzoekscommissie heeft met betrekking tot de integriteit van bestuursleden geen aanbeveling gedaan, omdat dat punt geen nadrukkelijk onderdeel is geweest van het onderzoek. In de statenvergadering van december kan de heer Engels, zo hij dat wil, van alles kwijt. Spreker vindt het alleen maar goed dat de heer Engels de aanbevelingen in hoofdstuk 7 wat heeft

aangescherpt. De staten moeten de discussie daarover vooral aangaan.

De discussie over het nawoord kan volgens spreker beter op een ander moment plaatsvinden. In antwoord op de vraag van mevrouw Nieuwenhuizen hierover zegt spreker dat de organisatieproblemen in de gesprekken met de Ondernemingsraad en de directie wel degelijk aan de orde zijn geweest. De onderzoekscommissie had echter het idee dat onder die organisatieproblemen nog financiële problemen lagen, en dat juist die problemen te weinig aandacht hadden gekregen.

Mevrouw NIEUWENHUIZEN zegt de vraag gesteld te hebben omdat de commissie aangeeft dat een bedrijf wel met een negatief vermogen kan starten, als de neuzen maar dezelfde kant opstaan. Omdat dit misschien niet het geval was, was het waarschijnlijk beter geweest er helemaal niet aan te beginnen.

De heer BEERDA beaamt die constatering. De zes mensen die zijn uitgenodigd voor de openbare verhoren waren, naar de mening van de onderzoekscommissie, van de groep mensen die in eerste instantie zijn geïnterviewd de meest bepalende personen. Dat drie ervan vervolgens niet zijn verschenen, is iets waarover nog wel eens gesproken kan worden.

Het bedrag van € 665.000,-- voor de afvloeiingsregeling van vier personeelsleden was de uitkomst van de kantonrechterformule.

Een van de aanbevelingen van de commissie is dat veel meer aandacht moet worden geschonken aan het helder zijn van de subsidievoorwaarden. Daarnaast is de opdracht die een bestuur krijgt, heel belangrijk.

De provincie was niet de enige subsidiegever bij het NNBT, maar de onderzoekscommissie heeft dat allemaal niet uitgezocht.

De onderzoekscommissie doet geen uitspraak over de kwaliteiten van de directeur. De heer Keesstra was zeer onder de indruk van haar kwaliteiten en in het verhaal over haar aanstelling staat ook alleen maar dat zij een prima directeur lijkt, maar geen specifieke financiële deskundigheid heeft.

De projecten lopen al van voor de fusie.

De kans was natuurlijk aanwezig dat wanneer in mei 2003 was besloten met het NNBT verder te gaan, de staten opnieuw in dezelfde valkuil waren

terechtgekomen. De commissie heeft alleen vastgesteld dat, nadat eerst erg lang is doorgegaan met het NNBT, ineens heel snel is besloten ermee te stoppen. Het was misschien verstandig geweest enige tijd te nemen om te onderzoeken of het zo wel zou moeten.

De toekomst zal leren wat het uiteindelijk allemaal heeft gekost.

De enige vraag die de heer De Jong stelde was of de verwevenheid van GS en PS in de vorige statenperiode mede debet is geweest aan het debacle en of de coalitiepartijen van toen het NNBT in de lucht hebben gehouden. De onderzoekscommissie heeft dit niet zo specifiek kunnen terugvinden. Wel is geconstateerd dat als er door de staten vragen werden gesteld, er sprake was van een omgekeerd evenredige verhouding tussen het aantal vragen en de grootte van de fractie.

De heer DE JONG vraagt welk gevoel de onderzoekscommissie bij die constatering heeft.

De heer BEERDA zegt dat gevoel op 17 december duidelijk te maken.

Ten slotte stelt spreker vast dat de heer Wieringa wel een prachtig betoog hield, maar geen vragen aan de commissie heeft gesteld.

TWEEDE TERMIJN

De heer VEENSTRA hoopt dat het verslag van deze vergadering snel beschikbaar is. Heeft hij goed begrepen dat in de besloten vergadering op 27 mei 2002 de basis voor de besluitvorming over het NNBT is gelegd?

De heer KUIPER zegt dat op 27 mei een besloten vergadering werd gehouden, omdat daarin werd gesproken over de afvloeiing van personeel, terwijl daarover met het personeel nog geen gesprek was geweest. Alle andere informatie die in die vergadering is verstrekt, bijvoorbeeld dat er volgens Deloitte & Touche een negatief vermogen van f 650.000,-- was, de bevoorschotting van projecten enzovoorts, was openbaar en was de basis voor de besluitvorming in de statenvergadering.

De heer HOLMAN wil nog even terug naar de tweede rapportage van de accountantsdienst van Friesland. Op 11 februari 2003 krijgen de gedeputeerden die rapportage en op 17 februari 2003

zegt de gedeputeerde in de vergadering van de Statencommissie RIM dat de Friese interne accountantsdienst er nog naar kijkt, waarna het college op 17 februari nog een brief stuurt. Waarom heeft het college de statencommissie toen niet geïnformeerd over het rapport van Friesland?

De heer ZOMER zegt hier geen idee van te hebben.

De heer DOHLE merkt op dat in antwoord op zijn vraag over de bestuurlijke verantwoordelijkheid de heer Beerda zegt dit een interessant onderwerp te vinden voor de vergadering van 17 december of later. In het rapport geeft de onderzoekscommissie informatie over zaken waarvan het de vraag is of die nog wel tot de verantwoordelijkheid van de provincie horen. Het gaat dan om bijvoorbeeld de kwaliteiten van een te benoemen directeur. Geeft de onderzoekscommissie hiermee niet impliciet aan dat naar haar oordeel de provincie misschien wat te terughoudend is geweest met de bestuurlijke aansturing van die organisatie?

De heer BEERDA meent dat dit gewicht niet aan die opmerking moet worden gegeven. De onderzoekscommissie heeft wel kunnen constateren dat de provincie in de zomer van 2002 vrij nadrukkelijk ervoor heeft gekozen de voorzitter van het NNBT gedelegeerd bestuurder te maken van het NNBT, ervan uitgaande dat daarmee de continuïteit geregeld zou zijn, want op dat moment was er geen directeur. Het bestuur was wel op zoek naar een nieuwe directeur. De provincie was dus wel betrokken bij het interim-stuk, maar vond die betrokkenheid tijdens het stuk daarna kennelijk niet nodig. De onderzoekscommissie heeft daar geen expliciet oordeel over.

De heer KUIPER wijst erop dat als het onderwerp NNBT in de staten aan de orde was, GS steeds hebben gezegd dat de provincie niet op de stoel van het NNBT moest gaan zitten.

Een van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie is heel goed na te denken over hoe met dergelijke instellingen moet worden omgegaan. Moet de provincie op de stoel van het bestuur van een gesubsidieerde instelling gaan zitten, moet dat bestuur zelfstandig zijn of moet er op een andere manier gecontroleerd worden? De commissie heeft die verwevenheid geconstateerd,

maar heeft daar geen ander oordeel over dan dat daarover eens goed gediscussieerd moet worden.

De VOORZITTER stelt vast dat het rapport uitvoerig is besproken. Hij dankt de onderzoekscommissie voor het uitvoerige antwoord op alle vragen. De staten kunnen met dit antwoord hun voordeel doen in het debat op 17 december. De commissie verzoekt het college om tijdig voor de fractievergaderingen van 10 december met een stuk te komen waarin het een oordeel over dit rapport geeft.

De heer VEENSTRA vraagt of het verslag van deze vergadering ruim voor 10 december beschikbaar is.

De VOORZITTER zegt dat dit misschien wel lukt, maar dan in ongecorrigeerde vorm.

(De heren Beerda, Kuiper, Roeles, Wendt en Zomer verlaten de vergadering.)

De heer DOHLE vraagt of het verstandig is de volgende agendapunten nu nog te behandelen.

De VOORZITTER zegt dit graag aan de indieners van die agendapunten over te laten.

De heer LANGENKAMP wijst erop dat de behandeling van zijn agenda al eerder is uitgesteld.

De heer ENGELS lijkt het vanwege het belang van het onderwerp Burgerinitiatief beter de behandeling uit te stellen.

De heer LANGENKAMP is het hiermee eens.

De heer ROUGOOR zegt dat zijn voorstel voorziet in de koppeling van het Sociaal jaarverslag aan het Burgerjaarverslag, dat in maart wordt uitgebracht. Hij vraagt zich af of die koppeling nog mogelijk is als dit punt pas in januari wordt behandeld.

De heer ENGELS zegt op dit moment niet over een dergelijke ingreep te willen besluiten.

De heer VEENSTRA meent ook dat dit punt een wat uitgebreidere discussie vergt.

De heer ROUGOOR gaat akkoord met verdaging van de bespreking.

De VOORZITTER constateert dat de punten 5 en 6 van de agenda van deze vergadering zijn afgevoerd.

7. Sluiting

De VOORZITTER sluit om 17.22 uur de vergadering.

Vastgesteld in de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie van 21 januari 2004.

, voorzitter

, griffier

GB

TOEZEGGING: geen.

